СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 166. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, пятниця, 24-го серпня 1945. No. 166. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, August 24, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПОЗИЧКА ПЕРЕМОГИ РОЗПІЧНЕТЬСЯ 29. ЖОВТНЯ

Остання Воєнна Позичка, з назвою Позички Перемоги — „Вікторі Лон" — осьма зчерги, вже проголошена. Секретар скарбу Фред М. Винсон заявив, що кампанія за цю позичку розпічнеться 29. жовтня, і скінчиться 8. грудня б. р. Вона має принести 11 білionів долярів. Кампанія пляновано на місяць скорше, одначе тому, що наперед треба було перевести збірку фондів на Краєвий Воєнний Фонд у висоті $115,000,000, теперішню кампанію відложено. Як учасі попередної позички, так і тепер велику вагу кладуть на це, щоб приватні одиниці купували бонди в більшій кількости.

АМЕРИКАНСЬКИЙ РОБІТНИК „СИДИТЬ НА ПЛОТІ".

Інтересну характеристику американського робітника подав професор економії університету Шікаґо, Фредерик Г. Гарбисон. Він твердить, що робітник любить „сидіти на вершку плота" і жде, хто йому дасть ліпші користи, юнія, чи підприємці. Коли підприємець заоферує принадні умовини праці, то робітник дуже негодує на уряд своєї юнії, головно тоді, коли прийдеться платити місячні вкладки. Колиж підприємець недогодить робітникови, тоді він звертається до управи юнії з жаданням поліпшення свого добробуту.

Теперішні вигляди на порозуміння між підприємцями й робітниками не дуже потішаючі. Робітники не дуже спішаться тепер приймати працю в приватнім підприємстві мабуть тому, що у воєннім часі вони привикли до цього, що уряд шукав за робітниками. Агенція Асошіейтед Прес перевела зіставлення безробітних і переконалася, що безробіття не так дуже поширене, бо покінчення воєнних контрактів лишило трохи більше ніж міліон робітників без праці. Багато було жінок, що з патріотизму, пішли до праці, отже вони тепер не хочуть шукати іншого заняття, а такесаме слідно й поміж мужчинами.

АРМІЯ ЗАТРИМАЄ ПОВІТРЯНИЙ ТРАНСПОРТ.

Армія не розпустить цілковито відділу Повітряного Транспорту, але затримає його для будучої потреби, як це оприлюднює командант ґен. Гаролд Л. Джордж. Цей відділ має тепер 3,400 літаків.

АТОМОВА БОМБА НАСТРАШИЛА ЦІЛЕ НАСЕЛЕННЯ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

Директор астрономічної обсерваторії в Гарвардському університеті д-р Ґарлов Шаплі звідомляє, що атомова бомба не лише закінчила війну, але теж вирушила із байдужности ціле американське населення. Він теж переповідав свої помічення із своєї подорожи до Советів з нагоди 200-ліття заложення Академії Наук в Росії. Шарплі росказував професорам університету Колюмбія в Ню Йорку, що советські учені ставляться з повагою до наукових осягів в Америці. Згадуючи про бомбу Шарплі сказав, що американці тепер самі поважно ставляться до науки, коли пізнали вартість наукового відкриття.

ПРИВЕРНУЛИ СТАНОВИЩЕ ВІДПРАВЛЕНОМУ УРЯДОВЦЕВИ.

Департамент стейту перепросив і наново приняв на давне становище свого урядовця Джана С. Сервиса. Його відправлено зо служби перед двома місяцями, коли відкрили, що з департаменту стейту викрадено важні документи, звязані з американською політикою на Далекому Сході. Департамент справедливости, після переведення слідства переконався про безпідставність закидів проти Сервиса і його очистив. Секретар стейту Бирнс і бувший підсекретар Джозеф С. Ґру, помістили в ґазетах вітвертий лист до Сервиса з виясненням справи.

ПРОЗОРА СКАТЕРТЬ З ПЛАСТИКУ.

Як у медицині є чудо-ліз пенисилина, так у хатних потребах є чудо-скатерть коросіл. Коросіл є прозрачна матерія, зроблена з кількох різнородних складників. Її відкрив припадково хемік у фабриці Ґудріча в Акрон, Огайо. Її ужиток є такий різнородний, що має необмежену будучність. Коросіл можна уживати частями, або як цілість. Може бути в різних красках для декорації, може навіть служити як капа на ліжка або я покриття на меблі. Вартість в тому, що можна вимити як церату.

КІНЧИТЬСЯ ВОЄННА ІНФОРМАЦІЙНА СЛУЖБА.

Бюро Воєнних Інформацій оприлюднює постанову, що буде спинена служба для передавання заграничних новинок, а затримується лише ця частина, яка має на меті використувати і насвітлювати для нутрішного вжитку новинки з заграниці.

Відвідини де Ґола у Вашинґтоні мають економічну ціль

Ґенерал Чарлс де Ґол, голова тимчасового уряду у Франції, прибувши до Вашинґтону в середу в 4. годині сполудня, удався негайно на підвечерок до Білого Дому, де потім відбувся державний обід в його честь. Ґенерал перебуде як гість Білого Дому три дні, а опісля відвідає деякі міста, фабрики і підприємства. Його трактують як гостя нації.

Хоч не проголошено урядово, яка ціль його гостювання, то кореспонденти помістили довгі статті про економічні потреби Франції під теперішню пору. Досі Франція діставала поміч з Америки дорогою Ленд-Лізу, а цей покінчився саме ві второк. На 21. жовтня заповіджені у Франції парляментарні вибори. Коли де Ґол не дістане тепер помочи від Америки дорогою позички або через Імпорт-Експорт Банк, тоді його престіж потерпить, а можуть прийти до сили ліві групи під проводом комуністів. Побоювання, що комуністи можуть повалити де Ґола через нужду в краю, скріпляють його становище при переговорах з американським урядом. Він надіється дістати негайно позичку у висоті $800,000,000 і доставу вугілля та харчових продуктів.

ПРЕЗИДЕНТ ПІДТРИМУЄ ДОМАГАННЯ ПОВНОЇ СВОБОДИ ПРЕСИ ЗАГРАНИЦЕЮ

Президент Гарі С. Труман і секретар стейту Джеймс Ф. Бирнс виявили свої погляди для підтримки домагання, щоб американська преса дістала повну свободу заграницею, бо лише дорогою свобідних інформацій можна буде перевести відбудову світа по війні. Бирнс заявив, що він рішучо годиться на те, щоб американські урядовці і кореспонденти були обсерваторами виборів у Балканських державах і щоб вони прислали свобідно звіти із своїх спостережень. Президент Труман додав негайно ще свій погляд, а це, щоб не лише американські кореспонденти, але теж і чужинні, мали повний доступ до новинок у Вашинґтоні, бо „свобода преси, це дорога в обі сторони", як висловився президент.

АМЕРИКА ХОЧЕ ПОМОГТИ РУМУНІЇ ВСТАНОВИТИ НОВИЙ УРЯД

Румунський король звернувся до Аліянтів через Аліянтську Контрольну Комісію в Букарешті, щоб вони помогли встановити новий уряд в його краю, який мігби заключити мир. Секретар стейту Бирнс негайно віднісся до Лондону, щоб дійти до порозуміння, як настановити уряд у Румунії на підставі умов з конференції в Ялті.

В Японії заповідають великі переміни в напрямі демократизації краю

З того, що передає японське радіо в англійській мові, виходить, що японський цісар намагається силою своєї влади і свого престіжу заводити в краю величезні переміни, що мали би зліквідувати тоталітарні форми, а завести демократичний лад. Чи це є щирі заміри, чи обраховані на те, щоби приєднати Аліянтів, а зокрема приподобатись американській адміністрації, що зачнеться на другий тиждень, годі певно сказати. Тому треба обмежитись тільки до занотовання певних фактів. А найважнішим з них є те, що розвязано Політичну Асоціяцію Великої Японії, одиноку партію, що існувала в часі війни. Замісць неї повстало тепер шість політичних партій, різних відтінків, як з ліберальною закраскою, так і соціялістичною. Також скликується парляментарну надзвичайну сесію, що має змінити теперішний виборчий закон. Рівночасно пущено в рух сильний пропаґандний апарат, що має підготовити населення до переходу з тоталітарного режіму до демократичного. Пропаганда ця каже населенню, що чим скорше воно зрозуміє, що старий порядок пропав, тим буде краще. Усе те має діятись згідно з тим, що було в умовинах Потсдамської Конференції. Ще кажеться, що Японія перестане бути промисловим краєм, а хліборобство стане найважнішою продукцією.

СВІТОВА КООПЕРАЦІЯ, АБО ЦІЛКОВИТА РУЇНА СВІТА

Такими словами аргументував британський премієр Атлі конечність затвердження британським парляментом Чартеру Обєднаних Держав. Немає найменшого сумніву, що Чартер буде принятий.

УКРАЇНА РАТИФІКУВАЛА ЧАРТЕР ОБЄДНАНИХ ДЕРЖАВ

Про таке доносять американські пресові агенції з Лондону з тим, що це проголосило советське радіо з Москви.

ОБВИНУВАЧУЮТЬ КВІЗЛІНҐА В ДВОХ МОРДАХ

Прокуратор, що обвинувачує Відкуна Квізлінґа, відомого в цілім світі норвезького співпрацівника з націстами, закинув Квізлінґови відповідальність за два вбивства. А це за вбивство німцями Віґа Ганстіна, молодого адвоката-комуніста, що був провідником підпілля, а далі поліційного інспектора Ґунара Ейліфсена, що був кревняком Квізлінґа. Тепер він виправдується, кажучи, що був проти того, щоб німці вбили Ганстіна, а був за те, щоб його усунули, бо був йому перешкодою. Подібне каже він і про друге вбивство.

ЧИ НЕ ІРОНІЯ СУДЬБИ?—Тільки місяць перед безумовною здачею Японії японські торпеди затопили американський кружляк Індіянаполіс, при чому було аж 1,000 нещасливих випадків. На образку бачимо, як ховають жертви цеї траґедії на одному з островів на Пасифіку. На переді бачимо військового капеляна.

АЛІЯНТИ НАМАГАЮТЬСЯ ВІДВЕРНУТИ ЦИВІЛЬНУ ВІЙНУ В КИТАЮ

Війна, як бачимо, на окінченню навіть з формального боку, бо за кілька днів відбудеться формальна здача Японії, але такого не можна сказати про Китай. Загострення, яке тепер проявляється між обидвома китайськими урядами — в Чунґкінґ і Єнан — є того роду, що в Китаю може зачатись цивільна боротьба, а властиво нова війна. Є це властиво внутрішня справа самого Китаю, бо боротьба іде між двома фракціями. Одна з них так сказатиб „демократична" з Чянг Кай Шеком, а друга комуністична. Супроти такого положення Злучені Держави, Британія та Совети рішили посередничити, щоб до такої війни не допустити.

ЩО ДІСТАНЕ РОСІЯ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ?

Хоч на папері Китай дістане назад Манджурію та інші території, включно з Внутрішньою Монголією, то фактично справи будуть виглядати дещо інакше. Щодо цього прийшло вже мабуть до згоди між Москвою і Чунґкінґом. Вислід конференції в Москві з Т. В. Сунґом, китайським премієром, є такий, що згідно з умовою Внутрішня Монголія буде далі належати до сфери російських впливів. Східно-китайська і полудневo-манджурська залізниці в Манджурії будуть під спільним советсько-китайським зарядом, але з тим, що Росія матиме 50% фінансової контролі. Порт Артур знов дістанеться в російське посідання і стане советською морською базою. Місто Дайрен, чи там Дальній, буде далі вільною пристанню, але половина буде мабуть призначена для советського вжитку для торговельних цілей. Ця пристань була колись в посіданню Росії й важна тим, що не замерзає. Далі Росія забере цілий Сахалін, а також дістане ті Курильські острови, що їх вже заняли советські війська.

КОРЕЯ ПІД МАНДАТОМ ОБЄДНАНИХ ДЕРЖАВ.

Корея буде наразі окупована советськими й американськими військами, а остаточне рішення, що буде з нею, западе при мирових переговорах. Кажуть, що вона буде під опікою Обєднаних Держав, але з тим, що за якийсь час стане незалежною.

ЗДАЧА ЯПОНІЇ 31. СЕРПНЯ.

Формальна здача Японія Аліянтам відбудеться на американськім панцирнику Мізурі, що має назву того стейту, з котрого походить теперішний президент Труман. Здача наступить 31. серпня і прийме її від імені Аліянтів ґен. Доґлес МекАртур, начальний командант аліянтських сил, призначених на окупацію Японії. Здачу підпишуть крім Японії ще військові репрезентанти Злучених Держав, Австралії, Британії, Советів і Китаю. Ґен. МекАртур вступить на землю самої Японії у вівторок. Того дня американська фльота вступить в японські пристані.

ПОБОЮЮТЬСЯ ЗАВОРУШЕНЬ В ЯПОНІЇ.

Американські військові кола рахуються серіозно з тим, що в Японії готово не піти усе так гладко з окупацією, як заповідається. А це тому, що на тому малому острові находиться тепер величезна японська армія, що вертає домів, а це є три з половиною міліонів вояків, що розфанатизовані й готові не приняти поразки і здачі.

КИТАЙЦІ БЕРУТЬ ГОНҐ КОНҐ.

В Британії глядять кривим оком на те, що китайські війська Чянг Кай Шека беруться обсаджувати Гонґ Конґ, що був під японською окупацією, а який до війни був британською королівською кольонією. Справу ту мають остаточно рішити в Лондоні, коли радитиме конференція „Пять Потуг".

СКІЛЬКИ ПОТЕРПІЛО ВІД АТОМОВИХ ВИБУХІВ?

Японці проголосили перші точні звіти про вислідди атомових бомб, скинених американцями на їхні міста, що, як відомо, заважило на тому, що заставило японців здатись, а тим самим приспішило кінець війни. Згідно з японськими звітами було наслідком тих вибухів 70,000 вбитих, що згинули на місці, 120,000 ранених, а 290,000 є бездомних. Разом бомбові вибухи діткнули в той чи інший спосіб 480,000 осіб. Ті дані, кажеться далі, ще непевні, бо нема даних про вислідди вибухів у двох інших містах. Цей обрахунок відноситься тільки до міст Ґірошіма і Наґасакі.

НЕ ВІРИТЬ В ПОПРАВУ НІМЕЧЧИНИ.

Бувший французький премієр, Едвард Еріо, заявив, що був час, коли він нагагався ввести Німеччину назад між людскість, та тепер він не вірить, щоб таке могло вдатись.

СОВЄТИ ДЕРЖАТЬ „ІМПЕРАТОРА".

Є ним голова „ляльковоі держави", якою була Манджурія під японською контролею, а є тим „імператором" Кан Те, що був давніше „імператором Китаю", як нащадок славної китайської династії Манчу.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА.		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодинoке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року.	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЯК НЕМА, ТО З ЧИЄЇ ВИНИ?

Сьогоднішне число „Свободи" являється без рубрики „Пошукуємо жертводавців по $100." Просто не зголосився ні один жертводавець, тому нема й рубрики.

Шановні Читачі!

Як почуваєтесь, що так сталось? Чи читаючи кожного дня ту рубрику і поміщені в ній прізвища жертводавців не відчував кожний з Вас таке, що прецінь і я повинен бути між жертводавцями; що прецінь і мене стати на сто долярів на допомогу українським жертвам війни; між якими є, можливо, або й певно, моя власна рідня, і мої знакомі, і мої товариші, і мої сусіди, чи такі люди, яких геройство й посвяту я нераз подивляв, яких іншим на приклад ставив.

Правда, можливо, що бували і такі, що їх мучила та рубрика, що бажали, щоб вона чимскорше скінчилась, заломалась, цілком не дописала. Та таких між читачами „Свободи" цілком певно є дуже мало. Зате є много таких, що хоч самі не стали сто-доляровими жертводавцями, бо ще на таке не рішились, чи не могли ними стати, то раділи, що кожне число приносило щораз нових жертводавців.

До тих і пишемо ось тих кілька слів. І просимо їх подбати, щоб та рубрика могла ще далі існувати, бо вона сповняє поважну ролю. Нею не тільки помагаємо нещасним нашим людям, але вона є ще теж і свого роду переглядом наших моральних сил. Бо через неї ми наглядно пізнаємо, хто не піддається яничарській пропаґанді в українській справі, що радаб зневірити українські душі в давні правди і заповіти та розбити український нарід на дві частини, одну в Україні, а другу на еміґрації, щоб таким чином міг ворог лекше над Україною панувати і винищувати її найкращі й найвірніші елементи.

Ми добре свідомі того, що нас в Америці небагато, та що ми заслабі, щоб своїми впливами і жертвами дати Україні й українському народови таку політичну чи матеріяльну поміч, якої вони потребують. Але ми і не такі слабі, щоб не могли тепер і пізніше, коли обставини будуть більш підхожі, ратувати власними силами принаймні дещо з найкращих сил з українських жертв цеї війни, чи підносити голос протесту проти московського насилля на Україні.

Ось тому і так нам треба таких, що це добре розумілиб і були прикладом для інших, як треба поступати нам усім в такому моменті, як теперішній. Тому і так дуже треба нам дальших стодолярових жертводавців!

В надії, що слова ці дійдуть до якогось доброго серця і приговорять до чийогось чутливого сумління, кінчимо тим:

Не допускаймо до того, щоб появлялось число „Свободи" без стодолярових жертводавців! Виймім тих сто долярів з кишені й перешлім їх від щирого серця до „Свободи" на допомогу найнещасливішим з нещасливих — українським жертвам війни. Зробім то зараз!

Зголошення по плату на час безробіття

Упродовж кількох місяців безробіття мусить тепер зростати, заки уряд і приватні підприємці зможуть наладити продукцію, потрібну для мирних часів. Та звертаємо увагу на це, що заки робітники дістануть нову працю, вони зголошуються за підмогою на час безробіття, яка їм належиться на підставі суспільного забезпечення — „сошел секюриті".

Як звісно, це забезпечення наладнане федеральним урядом в порозумінню із стейтовими урядами. Та не в кожнім стейті є однакові умови виплати. Ось тому не можемо дати в нашій ґазеті повних і точних вказівок, як зголошуватися по плату на випадок безробіття. Це може довідатись кожний робітник у своїх стейтових бюрах. Та не зважаючи на те, є загальні засади. які обовязують усіх робітників і ці засади ми тут пригадуємо.

Отже право до плати на випадок безробіття має лише такий, хто вчасі праці доплачував з платні до фонду на суспільне забезпечення. Дальше робітник має виказати, що він є безробітний і хоче працювати, але не може праці дістати. Значить, що він має бути готовий до праці, як йому заофeрують.

Робітники мусять знати, коли мають право до нагороди. Такі робітники, яким не відтягали з їхньої правильної платні на фонд суспільної забезпеки, не мають права до допомоги. Пересічно кожен робітник в бизнесі і в промислі є забезпечений. Він доплачує до фонду найвище 3 відсотки з своєї платні. У деяких стейтах є закон, що підприємець має забеспечити робітника навіть тоді, як має його тільки одного у своїм підприємстві, а декуди підприємець обовязаний це зробити щойно тоді, коли має найменше 3 робітники. Знов є стейти, які вимагають від підприємця, щоб він платив забеспечення щойно тоді, коли має найменше 8 наємців. Отже робітники мусять тепер мати це все на увазі й знати, чи їм належиться безробітна плата, згідно з постановою закона.

Крім цього є ще яких 12—15 міліонів робітників, які зовсім не мають обовязку платити до фонду суспільної забеспеки. І тому не можуть навіть старатися за плату на час безробіття. Це переважно домашні послугачі, або наємці в таких установах, що не рахують на зиск. Таксамо не мають права до нагороди безробітні фармерські наємці або моряки, заняті в торговельній маринарці.

Ще заходить питання, як висока є плата для безробітного на тиждень? Звичайно виносить вона половину тої платні, яку діставав наємець тижнево вчасі праці. Але й тут є ґраниця, бо в деяких стейтах не можна виплачувати безробітним допомоги понад певну суму. Так, наприклад, є 6 стейтів, які дозволяють виплачувати до $24 чи $28 самому безробітному, а коли він є голова родини, то дістає ще дещо на утримання дітей, які не можуть заробляти. Але не всі стейти дають на утримання дітей. Є 10 стейтів, які дають для дітей безробітного найвище по $15 тижнево.

Далі: Чи кожен безробітний дістає таку саму допомогу?

Саме тут заходить велика різниця. Це залежить від цього, скільки платні діставав робітник і як довго працював. Отже від того не лише залежить, скільки нагороди безробітний дістане, але також скільки тижнів. Є такі стейти, в котрих безробітний дістає допомогу 26 тижнів, а є такі, що платять лише 16 тижнів. Та всетаки не всі робітники мають право до найвищої допомоги на випадок безробіття і тому треба докладно познайомитися з законом про суспільне забезпечення, щоб не зазнати заводу.

При кінці ще згадаємо й за те, де діставати інформації про те місце, де треба зголошуватись.

Звичайно робітник знає, де вносити аплікацію за допомогу на випадок безробіття. Одначе по великих містах є різні окружні бюра. Тому, як хто непевний, хай спитає поштового урядовця, а цей обовязаний дати такі інформації. Коли хтось працював в різних стейтах, хай поводиться так, начеб працював постійно в тім стейті, в котрім вносить аплікацію. Але, заки безробітний зголоситься по допомогу, він має наперед зголоситися до федерального Бюра Праці „Юнайтед Стейтс Емплоймент Сервис" по роботу і дістати звідтам посвідку, що хоче працювати і жде на „джаб". Щойно з такою посвідкою безробітний може старатися за допомогу. Коли хто працював в більше стейтах, мусить підождати на рішення, бо стейти між собою мусять порозумітися щодо виплати допомоги.

Ще одно: як хто невдоволений рішенням, має право апелювати через тесаме бюро, але негайно, тобто пересічно впродовж 5 днів.

Допомогу виплачують чеками і вона приходить домів поштою.

Америка в болгарській справі

„Англійсько - американський крик проти советських політичних впливів у неспокійному Балкані дійшов сьогодні до нової кризи, коли секретар стейту Джеймс Ф. Бирнс остеріг тимчасовий болгарський уряд, що Злучені Держави „не є вдоволені" із приготувань до вільних виборів, які мають на цілі привести до сили представників демократичного уряду, який є потрібний для заключення миру з давнішими ворожими державами" — пише вашинґтонський кореспондент ґазети Ню Йорк Геральд Трибюн у виданню з неділі 19. серпня б. р. Потім звідомляє, як то департамент стейту дав інструкції свому дипльоматичному представникови Барнесови в столиці Болгарії, в місті Софії, зясувати американське становище болгарському урядови.

Безуогляду на це, який буде дальший розвиток відносин між Болгарією й Америкою, слід пригадати, що теперішня кріза не є нагла і що вона розвивалася вже від часу, коли Совети йшли переможним походом по Европі. Точно перед місяцем цю справу обговорювали ґазети з нагоди звіту складеного в Вашинґтоні, американським ґенералом Скойлером, начальником американської військової місії в Румунії. Скойлер сказав в Білому Домі, що Совети зовсім не зважають на умову в Ялті і тому настановили свій уряд в Румунії, не зважаючи на протест американського представника. Таку саму тактику приняли Совети і в Болгарії, де, на їхню думку, вони мають право вирішити, хто має бути при владі.

Вже тоді положення в Болгарії було не лише „невдоволяюче", але навіть доводило до кризи. Советські і болгарські війська окружили будинок американського посла, Майнарда Барнеса, а раз навіть грозили, що виломлять двері.

Місцеві болгарські комуністи, які були притолочені німецьким чоботом, нагло стали правлячою партією і під советською опікою обняли владу в державі та почали висилати на той світ 30,000 противників, яких назвали квізлінґами. Американські спроби, щоб врятувати тих нещасливців, не вдалися. Болгарські комуністи заволоікли кого лише попало під стенку і розстріляли без розбору. Коли королева вдова прохала азилю в американськім посольстві, то їй відмовлено під замітом, що вона не є в небезпеці. Аж 24. травня 1945 р. д-р Юрій Е. Дімітров, колишній голова селянської партії, схоронився до американського посольства і тут дістав право азилю.

Дімітров зовсім не був націстом. Він є одним з болгарських політиків, про яких можна сказати, що це демократи. Британці, звідомляючи про нього до департаменту стейту, написали так: „Ми самі мусіли підготовити втечу Дімітрова з Болгарії ще в 1941 р., щоб врятувати його життя перед націстами. Пізніше він працював на Близькому Сході для успіху війни по нашім боці. Отже тому ми певні про його послідовну нехіть до німців та до фашистів".

Коли після війни Дімітров опинився в Болгарії і комуністи грозили його арештуванням, британський уряд запротестував проти цього перед болгарським премієром, але це не помогло. Коли Дімітров утік до американського посольства, тоді болгарські міліціонери окружили дім американського посольства з доманганням видачі Дімітрова. Американський посол цього не зробив і зажадав охорони від советської влади, а до Вашингтону доніс про положення. Американський уряд підтримав вповні становище посла Барнеса в Софії і рішив, щоб американські війська пішли на охорону Барнеса і там стрінулися з советськими військами.

Тимчасом болгарські комуністи арештували жінку Дімітрова, її служанку, його давнішу секретарку і деяких провідників селянської партії. До американського і британського уряду наспіла урядова нота, що родина Дімітрова буде виставлена на муки а і на смерть, коли самого Дімітрова не випустять. Американський уряд відповів на ноту з погордою. Але це не врятувало секретарки Дімітрова від смерти, бо 30. травня найдено її тіло поза мурами касарні міліції. Урядово дали вияснення, що секретарка пoповнила самогубство. Лікар опісля ствердив, що її замордовано після страшних мук.

Міжтим, вже від 26. травня ніякий американець не міг дістатися до американського посольства, коли не виказався советською посвідкою перед советськими вояками. Навіть самого Барнеса не хотіли випустити з дому посольства і жадали від нього советського дозволу. Цього, очевидно, Барнес не зробив і залишився дома. Членам американської військової місії не хотіли болгарські міліціонери дозволити зайти до їхньої кватири поза містом. Тоді американські урядовці й офіцири дістали зброю і ждали на напад. Саме тоді приїхав з Москви полк. Берусов, голова Аліянтської Контрольної Комісії і він усунув советську сторожу спеед американського посольства.

Але болгарські комуністи дальше вистрілювали членів селянської партії. Коли британський посол запитався болгарського премієра, чому вони хочуть дістати Дімітрова, коли він не сповнив ніякого воєнного злочину, премієр відповів, що Дімітров є провідником партії і він є единий, який міг би створити інший, тобто некомуністичний уряд в Болгарії. Отже, щоб не було кандидатів на уряд, комуністи мусять вистрілювати провідних членів інших партій.

Тепер справа створення уряду при помочи виборів віджила наново. Після заложення протесту Америки проти виборчих махінацій збоку болгарських комуністів, зрезигнували 4 міністри в теперішнім кабінеті, подаючи як причину, що вибори не підготовані якслід, але премієр сказав на це, що він дальше, не зважаючи на це приготовляє вибори на 26. серпня. Можна догадуватися, як випадуть вибори під опікою комуністів.

Доказати, що неправда!

Канадійський „Український Голос" з 25. липня б. р. порушує в статті п. н. „Не лай, а переконай" таке, що дуже обходить сумління не тільки канадійських українців, але й всіх інших, що виступають проти гноблення України червоною Москвою. Часопис пише на вступі таке:

„Дай Боже, щоби всі ті поґані чутки, що приходили тут досі про недолю українського народу під советською владою, показались безосновними видумками".

Далі пише редакція, що вона чуласиб „як у семім себі", як би нас хтось переконав, що всі дотеперішні наші обвинувачення проти Сталіна, комуністичної партії й советської влади, були брехнею".

Отже у семім небі булиб ми усі, якби так дійсно сталося! Всі ми з найбільшою радістю написалиб, що усе, що ми писали чи говорили проти Сталіна чи московсько-комуністичної влади в Україні — є брехня. Тільки, коби нас хтось про це переконав, коби хтось доказав, що це все неправда.

При тому підніс згаданий часопис ще одно, що теж дуже важне, а це ту фразу, якої постійно вживають комуністичні ґазети. Це: „українсько-німецькі націоналісти". А до чого це вже доходить у комуністів, про це видно наглядно з такого дальшого уступу статті:

„Коли Комітет Українців Канади підніс свого часу в своїм меморандум до премієра Мекензі Кінга, що український нарід кожного разу, як мав до цього нагоду, заявлявся за своєю власною, самостійною і незалежною державою, то це послужило для гончих собак Москви за нагоду зарепетувати на цілий світ, що канадійські українці, обеднані в Комітет Українців Канади, є „німецько-українські націоналісти". Це найкращий доказ, кого Москва вважає за німецько-українських націоналістів. Маєш що з Німеччиною спільного, чи ні, байдуже, та раз ти не комуніст, то „німецько-український націоналіст", а для такого Москва не знає нічого іншого, як муки і смерть. В тім дусі висловлювалися й делеґати Радянської України в Сан Франсиско, Бондарчук і Ко. Вони не признавали українців не-комуністів; з такими не находили — спільної мови. Це й ціла причина, чому перед російською армією і советською владою втікають міліони українців. Втікають на злидні і поневірку, бо сподіються, хоч життя врятувати..."

Кінчиться та стаття згаданої ґазети ще раз закликом: „Одначе кажемо ще раз, що ми булиб тільки раді, якби хтось доказав нам, що це все неправда..."

Та такого доказу ніхто не дасть, бо його не можливо дати!

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з іміґрантського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

64) (Всі права застережені)

Вдалося з двома безробітними встрягнути до праці під самою границею Злучених Держав. Приїхали на вечерю. Тай спорудилиж її неаби яку! На кожну особу по кусочку т. зв. „балону", по одній бульбі, по тоненькій крумці хліба і то все. Бачив Безхатний скупих людей у житті, та аж так скупих — бачив уперше. Два господареві „скарби", кожня менша пятьох стіп зросту, обі грубі наче бочівки, у куценьких спідничках, тримали — одна цукорницю, друга чайник. Пропонували робітникам чай без молока й без цитрини. Старша святила цукром горня, друга наливала гарячої чуть жовтавої води. Ні запаху, ні солодощі, гаряча вода, тай тільки. Свої функції виповняли обі увесь час, доки там працювалося. Злили робітників своїм стереотиповим, носовим питанням:

— Ви хочете трохи більше чаю?

— А тикалиб тебе кольки в ребра! — незмінно відповідав старший робітник, Микита, часом додаючи брудну лайку. Незмінно повторювалася перед кожною їжею молитва з заплющеними очима. Господарі молилися може й занадто щиро, однак в час молитви рука господаря все лежала на нарізаних скибках хліба. Руки дочок цупко держали цукорницю і чайник. Безхатний ніяк не доміркувався чого так? Чи то господарі прохали на хліб і чай Божого благословлення й тому клали на них руки, чи боялися, щоб часом котрий робітник не поцупив крумки хліба чи ложки цукру? Мабуть те останне! Їсти не було чого, за теж намагали молитвою.

Піст тягнувся днів з десяток, поки не скінчили роботи. Хлопці доміркувалися, як собі помагати: щоденно крали в курнику по десяткові яєць. Випивали сирими, варити не було де. Без курячої продукції більш як певно „здезертирувалиб".

Наймав їх фармер в Брендоні й по умові повинен був тудиж відвезти. Виплатив робітникам по двацять долярів, а відвезти відмовився, — зажадав по два доляри від особи. Налаявши фармера до схочу — забралися. З Сурис осідлали „червону кобилу", тобто товаровий потяг і опинилися в Портедж Ля Прері. Їхало не менш двох соток безробітних. Здалеку ще доглянули Червожупанників на стаційному пероні. Втікатиб — так поїзд гнав наче на злість. Швидкість робітників не стримувала. З криками: „кебс", „кебс", на повному ходу зіскакували з поїзда, переверталися в повітрі, котилися з насипу, зривалися з обідраними об щебень скровавленими обличчами й зникали у кущах. Безхатний сидів у дверях товарового ваґону. Всі вже позіскакували, а він ніяк не зважився: пригадалася подія з весни. Міркував, що навіть арешт і тюрма всеж кращі від каліцтва. Машиніст начеб вичислив, коли він має стримати паротяг. Ваґон з Безхатним, по діточи баламкаючи ногами у дверях, спинився якраз перед гуртком трьох червоножупанників та двох залізничих поліцаїв „дядька Сіенара". Намірявся Безхатний чкурнути — не було куди. Поліцаї всім гуртом підійшли до нього. Він курив і вибаламкував в повітрі ногами,сидячи в дверях. Рішився на одне — що буде, то й буде!

— Звідки ідеш, хлопче? — спитав один, з відзнаками сержанта.

— З Сурис — відповів Безхатний сміло.

— А куда?

— Ще й самий не знаю! Мабуть загляну до Виніпеґу.

— На допомогу?

— Я за допомогами не вганяюся! Люблю сам собі радити.

— Маєш певно гроші? — спитав другий.

Говорити неправди Безхатний не звик, та й не хотів. Адже моглиб обшукати і найти його дві десятки. Відповідав вимиваючо:

— Як щоб я мав грошей багато, то думаєте вганяв би „фрейтами"?

— А все таки, скільки маєш грошей?

— Маю трошки більше від двацятьох долярів! — признався.

— А чи ти — вмішався залізничний поліцай — не знаєш, що товаровими потягами їздити заборонено законом?

— І це знаю. Тільки, як я можу платити білет, часто не знаючи, де спинюся. І як надовго тих двох десяток вистанлоб мені їздити? А, пізніше, хоч з голоду помирай, або голову під поїзд клади! Людина мусить вганяти, — вовка ноги кормлять! Може де будь пощастить знайти роботу. Бо йдеж зима!

— Ми тобі постараємося приміщення й роботу на яких пів року! — не то жартом, не то поважно заявив сержант.

— Я не є якийсь злочинець, — Безхатний виправдувався. — Але щож. Раз ваше право так наказує — арештуйте собі!

(Дальше буде).

Від української еміграції в Европі до американсько-українських організацій і українського громадянства в Америці

II.

1. Так звана українська нова еміграція 1943-45 років, складається з численних і різнородних груп. Більшість тих емігрантів є в молодому, багатонадійному віці, фізично і духово здоровим елементом. Це новий тип українця, який зберігаючи в собі всі основні, духові і фізичні прикмети здорової української людини, збагатив їх немалим досвідом, здобутим практичною роботою і здебільшого доброю фаховою, або загальною освітою.

Збереження цього цінного українського, людського матеріялу є найважнійшим завданням сьогоднішньої хвилі.

Серед тих людей можна побачити молодих селян, що добре справляються з наймодернішими машинами по механізації землеуправи, які добре знають, що означає рабство колективізації і не забули, що їх батьки загинули від голоду, або на засланні в обороні приватного землеволодіння.

Тут-же і нове українське робітництво, тяжкого і легкого промислу, що в методах большевицької експльоатації людини, як рівнож у невольницькій праці у Німеччині виявило не абияку виробленість і видайність праці. Не бракує рівнож високо кваліфікованих технічних сил: інжинірів, техніків-конструкторів, хеміків, архітектів і спеціялістів всіх галузей, як рівнож визначних представників науки і культури, як науковців, професорів, художників, артиетів, журналістів, письменників і інших.

Ця тільки побіжно подана характеристика відноситься як до східної так і західньої української еміґрації, що в цілому уявляє собою дуже цінний і надійний елемент.

2. Беручи під увагу, що сучасна українська еміґрація чекає ще на своє оформлення і консолідацію, буде Вам зрозуміло, що ми не всилі подати Вам сьогодні точних даних про її чисельність і характеристику окремих груп. Причин до цього багато. Насамперед німецька дійсність не визнавала навіть поняття політичної еміґрації і трактувала кожного, що переступав кордон Німеччини, як робочу силу. Та робоча сила не сміла реєструватися в політичній або громадянській українській установі, тільки мусіла негайо зголоситися до місцевого уряду праці по призначення роботи. Через це виразні політичні емігранти потрапляли часто на чорну роботу, до фабрик, або до німецьких селян і так наприклад відомі художники учені, духовенство і високі фахівці, виконували часто тяжку фізичну працю.

Тільки з великим трудом удавалося через заходи окремих людей виявляти існування екремих груп еміґрантів.

Не краще становище і зараз, бо сьогодні через брак всякого звязку і цілковиту незясованість нашого правного становища, орґанізаційні можливости цілком відсутні і ми не встані охопити всеціло широкі маси еміґрантів. Тому, щоб поінформуватиВас про чисельність еміґрації, доводиться подати деякі загальні цифри, які допоможуть Вам уявити її розміри.

В доповненні поданого в першому розділі числа старої еміграції до війни в 1939 р. в сумі 100,000 осіб, треба дорахувати масу нової еміґрації, наслідком війни в роках 1939-1945, з окрема в трьох її періодах:

(а) З 1939 р. до вибуху німецько-советської війни (липень 1941);

(б) від вибуху німецько-советської війни до відвороту німецької армії з українських земель;

(в) після повного залишення німцями всіх українських земель (1944).

В названому першому періоді рух еміґрації приймав тільки незначні розміри, при чому добровільна еміґрація не переступила числа кількасот осіб, а примусова німецька акція робітничої еміґрації щойно була започаткована на відносно малій території окупованих українських земель і досягла декілька десятків тисяч українських робітників.

В наступному періоді, себто від німецько-советської війни, до окупації Советами майже всіх українських земель, головно примусова еміґрація, шляхом насильного вивезення німцями робітників як зі Східньої так і Західньої України, прибирає величезні розміри і досягає в тому часі загального числа біля 4,000,000 осіб. Добровільної еміґрації до Німеччини в тому періоді майже немає. Це пояснюється досвідом і виявом повного недовіря, а то і ворожости до німецької влади. Політчина еміґрація зі Східньої України в осени 1943 р. спрямовується виключно і пляново на землі Західньої України (Галичини), і тому не можна її в тому періоді зараховувати до еміґрації на територію Німеччини.

Щойно в останньому періоді, себто по загальному відвороті німецької армії і нової советської окупації майже всіх українських земель, (серпень) 1944, набирає українська еміґрація окремого характеру і стає свідомо політичною еміґрацією в повному того слова значінню. Так багатотисячна еміґрація зі Східної України, як і рівночисельна із західних українських земель, так званого „Ґенералґубернаторства", з відомих, вище наведених причин, була змушена залишити рідну землю і відійти на справжню еміґрацію. Відходила вона не тільки з метою самозбереження, але з рівночасною постановою нової дальшої праці для кращого. будучого, хочби жертвою нужди і тяжкої долі скитальця. Число тої політичної еміґрації з усіх земель України досягає числа біля **250,000 осіб.**

Загальна сума цифр еміґрації добровільної і примусової, у поданих періодах на території Німечини, в сучасну хвилю становить орієнтовну кількість біля 4,500,000 осіб.

3. Підходячи на підставі повищих міркувань до можливого в теперішній момент підрахунку української еміґрації в межах Німеччини і замикаючи її дуже зближеним до дійсного стану величезним числом біля 4,500,000 осіб, можемо набрати уяви, про значіння і важливість тої проблеми і то українському як рівнож і в міжнародньому масштабі.

Не тільки та частина української еміґрації з 1944 року, що определювала себе від початку, подібно, як стара, довоєнна еміґрація політичною, але рівнож дуже велике число т. зв. примусової еміґрації, себто — насильно вивезених роібтників — не бажає і ніяк не може в теперішню советську дійсність повертати на батьківщину.

Тільки у випадку заряджений окупаційною владою добровільної репатріяціі можна передбачувати дійсне оформлення української політичної еміґрації.

Для переведення такої репатріяції повинні бути виключені насильства і терористичні методи залякування зараз допущених советських аґентур і офіційно впроваджені бодай мінімальні умовини для вільного виявлення бажань українських еміґрантів, головно робітництва.

На підставі провірених настроїв і постійного вияву тривоги серед українських мас робітництва перед зарядженням примусового повороту в советську дійсність, можна сміло передбачувати, що при допущенні добровільної репатріяції число небажаючих повороту в советську батьківщину українських еміґрантів зі Східньої і Західної України досягне неменше одного міліона осіб.

Тільки такий вияв можна вважати дійсним оформленням української політичної еміґрації.

III.

Перед приходом німецької армії на Україну німецька пропаґанда, хоч і в скромній формі, розповсюджувала думки про українську державу.

Справжні наміри ґітлерівської Німеччини виявилися однак дуже скоро. Ліквідація проклямованого в році 1941 українського уряду у Львові, розгром Української Національної Ради в Києві, створення з Галичини складової частини т. з. Ґенералґубернаторства і одночасно створення з решти українських земель т. з. „Райхскомісаріяту України", що мало завданням відмежувати советських українців від галицьких братів і української закордонної еміґрації, були першими важкими ударами.

Вже в перших тижнях по вступі німецького війська, яке тоді українське населення вважало тою зовнішною силою, що має створити сподівані можливості для незалежного власного будівництва, стихійно кинулося українське громадянство до створення власного апарату адміністраційного і суспільного життя. Виявилося, що свідомість і енергія населення в цій роботі досягла величезних успіхів. Але цей природний вияв державної зрілости, німці вважали для себе шкідливим і зразу по приході т. зв. цивільної влади (осінь 1941), зліквідовано всі прояви українського самоврядування, розпускалися відділи поліції, створені самими українцями, закривалися всі школи, включаючи і народню, грабуючи і руйнуючи при тому майно музеїв, бібліотек і високих шкіл. Щодо людського керівного докладу цих установ, то ліквідовано його методами грубого терору. Під цим поглядом робота ославленого С. Д. (німецька політична поліція), часто була брутальніша від советського НКВД. По великих містах через заборону довозу харчів з сіл, хоч німці застали добрий урожай і великі запаси харчів, свідомо допущено до винищування голодом міського населення. Від того найбільше страждали учені, мистці, педагоґи і старша свідома ґенерація українства, які пухли, або таки гинули з голоду. Щоб рятувати людей, громадянство взялося орґанізувати для самодопомоги Український Червоний Хрест, але С. Д. негайно ліквідувало ці спроби.

Для того, щоби продовжувати хоч у прикрій формі цю допомогу, активні елементи перенесли свою діяльність в органи місцевого самоврядування (міської управи). Робота цих орґанів, хоч в дуже скромній формі, була терпима німецькою владою і в багатьох містах була одиноким дозволеним виявом самодопомоги.

В народнім господарстві німці заборонили всякий прояв приватної ініціятиви, залишаючи в основному всі комуністичні форми. Приватну торгівлю німці заборонили, селянинови невільно було продавати своїх продуктів, реміснikови заборонено працювати для себе, при чому заганяли його в артіль, де заробіток не давав спромоги прожити. Найпекучішу проблему аграрну німці не пробували розвязати. Вони залишили ті самі комуністичні колгоспи і радгоспи, тільки в гіршому виданні і з значно погіршеними умовинами заплати за працю. Вони грабували у селянина всю продукцію для армії і вивозу до Німеччини і всі ті жорстокі методи проти українського села довели до такого абсурду, що наприклад було законом заборонено всьому населенню України, за винятком німців, споживати пшеничний хліб. Було дозволено випікати тільки просяний хліб з лускою і то в мінімальній нормі.

Політичну систему можна схарактеризувати коротко: з німецькою окупацією прийшов на Україну нечувано жорстокий і грубий кольоніяльний режім. Всі політичні напрямні диктувалися і проводили орґанами С. Д.

Сьогодня ще не можливо дати певного нарису винищування України німцями для закріплення їх кольоніяльної програми і до того не маємо в сучасних умовинах вичерпного матеріялу. Тільки для прикладу подаємо деякі відірвані фраґменти цієї сумної картини.

(Кінець буде).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

СТ. КЛЕР, ПА.

Союзові збори.

У неділю 19. серпня відбулися в нас збори делеґатів відділів Українського Народного Союзу під проводом голови Контрольної Комісії У. Н. С. п. Дмитра Капітули і при участи орґанізатора п. А. Маланчука.

Предсідник завважав, що під теперішню пору наша округа почала підупадати щодо приєднування нових членів, а це погано відібється на найближчій конвенції. Це вже треті зчерги збори, на яких являється орґанізатор п. Маланчук, а він на це тут перебуває, щоб помогти приєнувати більше членів до відділів і скріпити їх значіння. Із звідомлень показується, що ті відділи, що їх відвідав орґанізатор, зискали на значінню і стали рухливі.

Орґанізатор п. Маланчук від себе подав завваги про причини застою в цій окрузі. Він думає, що це байдужність про долю молодого українського покоління. Бо коли взяти під розвагу нові полиси і ті користи, які дає У. Н. С. на підставі поліс членам, а головно молоді, то треба дивуватися, чому так мало наших людей з цього користає. А треба памятати, що поміч У. Н. Союзу рідній справі може наповняти гордощами американських українців, що мають такого славного духового Батька. Отже ці недостачі треба направити, бо це кривда цілому народови, коли люди не горнуться разом. Тепер добра нагода, бо ще у нас в памяти ювилей У. Н. С. під впливом якого ми можемо бути підбадьореними до праці.

У дискусії, яка вивязалася після промов, пригадали собі люди, що ухвала на зібранню вНескегонинг не виконана, бо тоді заповіли, щоб найближче зібрання відбулося в Бервик, отже час ухвалу виконати. Також час, щоб люди подумали про зорґанізування Союзового Дня.

Коли п. Капітула поставив питання, чи присутні годяться з цим, то всі одноголосно заявилися і доручили п. Капітулі перевести цю ухвалу в життя тому, що він є предсідником окружного комітету Союзових відділів. Зібрання в цій справі має відбутися в листопаді або в грудни.

Приявний.

СЕРГІЙ МАРТОС

ДУМА

Дививсь я на небо, як зіроньки сяють,
На блідий, чудовий я місяць дивився;
Дивився я на пташок, що в гаї співають,
На явір зелений, що в воду схиливсь;
Дивився я на синєє безкраєє,
На скелі високі, граніти дивився;
Дивився на орла, що під небом літає,
І гірко я, гірко, сльозами заливсь.
Щасливі ви в небі, веселії зорі,
Немає там зла в вас, немає крови...
Скажи, місяченьку, не знаєш ти горя?
Ні сліз гірких, пташки, не знаєте ви?
Не знаєш ти, синеє море, поруги,
Не знаєте, скелі, пороків людських!
Мій орле, мій сизий, не знаєш ти туги!...
Не знає ніхто з вас сліз гірких моїх.
Спитаєте всі ви: чого то він плаче?
Чого так сумує, чого він шука?
Того, мої рідні, що правди не баче,
Що воля в неволі, а доля блука...
Що можна купити тепер все за гроші:
І щастя, і правду, і братство, і честь;
Як був ти поганий—за гроші хороший;
Що так не дається, за гроші те єсть.
Нам час схаменуться, о добрії люди!...
Час правду пізнати, та братство знайти...
Тоді краще в світі нам житися буде,
Тоді лекше буде в могилу іти.

Що писала "Свобода" тому 40 років?

3. серпня 1905.

ПОМЕР ЕЛІЗЕ РЕКЛЮ.

В Брукселі помер 5. липня 1905. р. у 75. році життя Елізе Реклю, славний ґеограф і неменший пропаґатор анархізму. Він жив у товариських відносинах з російським анархістом, князем Петром Крапоткіном, котрого пізнав у Швайцарії. Співпрацював теж і з українським історико-соціольоґом Михайлом Драгомановом і при його співпраці видав книжку „Ля Ріс д'Юроп" — „Росія Европейська", в якій зібрано статистичні дати про Україну. Свою монументальну ґеографію під заг. „Земля" видав він у формі ґеоґрафічної енциклопедії. У ній він ясно зазначував самостійність українського народу.

СПІВАЦЬКЕ ТОВАРИСТВО В НЮ ЙОРКУ.

Старанням звісного народнього робітника А. Хромовського відбулися 6. липня ц. р. збори ново заснованого співацького товариства „Американський Боян". Диригентом хору назначено талановитого молодця Еманиїла Теодоровича, який щойно прибув із Галичини. Предсідателем вибрано Хромовського, а крім нього до уряду ввійшли: Стефан Бурдіян, як секретар, Михайло Нижникевич, касієр, а Микола Островський як бібліотекар. Проби хору відбуваються 3 рази тижнево. Члени платять вкладки на покриття видатків товариства.

17. серпня 1905.

РОСІЙСЬКО-ЯПОНСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ В ПОРТСМУТ.

У місцевости Портсмут, у стейті Ню Гемшир, зібралися 6. серпня ц. р. в готелю Вентворт російські і японські повновласники для мирових переговорів в цілі закінчення російсько-японської війни, яка тягнеться вже третій рік. До Бостону прибув російський повновласник ґраф Вітте, який має стати на чолі російської мирової місії. На час переговорів прибули до Портсмут кореспонденти з цілого світу. Крім них приїхало багато людей з цікавости, щоб приглянутися, як виглядають російські і японські делеґати. Перше засідання відбулося 9. серпня, тривало цілу годину і було присвячене провірці повновластей для переговорів. На засіданнях говорять росіяни по французьки, а японці по англійськи. Дня 10. серпня передав японський делеґат барон Комура письмо ґрафови Вітте із списом умов для заключення миру. Японці жадають віддання їм острова Сахаліну, опущення Манджурії, зречення прав до залізниці з Порт Артура до Харбіна, признання японського протекторату над Кореєю.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

Американська армія поборює упередження

II.

Чому релігійні та расові упередження є загрозою для всіх нас?

Відповідь на це питання подається у „Військовій Розмові" — видання інформаційно-освітнього відділу воєнного департаменту — такими словами:

„Упередження є заразливі. Історія нас навчає, що дискримінація проти якоїсь одної групи народу творить ніби приклад, по якому може початись дискримінація проти інших груп. Гітлерівські переслідування жидів, робітничих юній, комуністів, соціялістів, пізніше були направлені проти католиків, протестантів, лібералів і зрештою проти цілого світу.

„Року 1855 Абрагам Линколн розумів це, коли казав: „Як держава, ми почали з проголошення, що всі люди сотворені рівними. Тепер ми це розуміємо, що „всі люди створені рівними, за виключенням нігрів". Колиб „Нов-Нотинґс" (політична партія, що була активною в останні роки перед Горожанською Війною) дісталисяб до влади, вони казалиб — „всі люди створені рівними, за виключенням нігрів, чужинців та католиків".

„Добре відношення до нігрів, чи жидів, католиків, чужинців, чи до якої іншої меншиневої ґрупи, є не тільки в інтересах людяности, справедливости, але у значній мірі в наших власних інтересах.

„Упередження сприяють нашій бідности... Наколи якась меншинева ґрупа дістає низьку оплату на тій самій ділянці праці, де й ми працюємо, то й наша платня буде зменшена внаслідок меншого попиту на товари та конкуренції дешевої праці. Навпаки, вищий життєвий рівень для всіх ґруп збільшує попит на товари та сприяє більшому добробуту країни...

„Упередження спиняють талановитих осіб з меншиневих груп. Часто не дають можливости меншиневим ґрупам розвинути їх здібности. Обмежують їх досягнення та позбавляють країну можливости користати з праці їх ґеніїв...

„Упередження затемняють перед нами дійсне положення... Коли складаємо вину за війну чи соціяльні та економічні недомагання на якусь невинну меншиневу ґрупу, тим самим відвертаємо нашу увагу від дійсних причин. Складаючи вину та викликаючи ненависть на когось за наші нещастя, ми не усуваємо, а скорше збільшуємо трудноші. Соціяльні недомагання можуть направлятися тільки всіма членами громади, які приймають на себе частину відповідальности та готові співпрацювати в демократичний спосіб для розвязання своїх спільних справ.

„Упередження загрожують світовому миру. Навіть ще більш руйнуючий вплив роблять відомости про расові заворушення та дискримінацію проти меншин на наших вояків за морем та на міліони людей по цілому світі — білих і кольорових".

Зазначивши, що відомости про такі заворушення та дискримінацію буил силою в руках пропагандистів „осі" в Европі, на Близькому Сході, а особливо на Далекому Сході, стаття пригадує воякам, що три чверти всього населення світу складають люди, яких звемо „кольоровими". „Зрозуміло, — пише автор статті — що ті люди слідкують за нашим відношенням до американських нігрів, щоби бачити, що ми думаємо, коли говоримо за демократію. Расові та релігійні упередження підривають довіря до нас маси не-білого населення, так само як і інших народів, підточують їх надії, наші надії на мир та свободу, створюють умови, з яких може зародитися будуча світова війна.

„Тому, наше відношення до меншин є більшою справою, ніж справа демократії. Майже тринадцять міліонів з населення Злучених Держав родилися в Европі, а 27 міліонів мають родичів, що родилися в Европі. Пониження деяких мексиканців в цій країні розноситься відгуком по Північній та Південній Америці. Расове заворушення викликало дискусії та осуди в Африці, на Филипинах та поміж 800 міліонами не-білого населення Хіни та Індії.

„В світі є міліони людей, які є переконані, що ця війна є загальною війною проти фашизму та фашистівських ідей. В їх поняття миру вони вкладають надію — навіть певність — що після перемоги вже не буде таких річей як „вищі" та „нижчі" народи в світі.

В статті робиться заключення, що „історія Америки є доказом того, що тут нема „вищих" чи ,нижчих" народів. Нашу країну зробили великою люди які прийшли сюди зі всіх закутків світу люди з такими іменами, як Карнеґі, Сікорський, Тосканіні, Айнштейн, Ослер — і тисячі інших. Але це не були тільки люди з великими іменами, які творили Америку, так само як не виграють війну тільки люди з великими іменами. Ми знаємо, що найбільшу частину в бою й перемозі вкладають люди з малими іменами — міліони їх... які ніколи не будуть на перших сторінках часописів... Прислухайтесь до їх імен під час переклички. Читайте їх імя в списках воєнних жертв, ось хоч в Ню Йорк Таймс за 29-го березня 1945 року: Аґостинелло... Коген... Куран... Ґрунвалд... Грубец... Іваноскі... Кузян... Маршал... Томас... Варбланський...".

„Є хто серед них „нижчий"?

Загальна Рада — ФЛІС.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Проф. Антін Рудницький, Томс Рівер, Н. Дж. — Ваше письмо з 9. серпня б. р. як і відповідь на статтю проф. М. Чубатого п. н. „Авангардист чекістів" ми одержали. Як знаєте, Вас повідомлено, що Ваша попередна відповідь, яку нам надіслали, стаючи, як Ви написали, в обороні свого брата, проф. д-ра Михайла Рудницького, була такою, що, на думку редакції „Свободи", була невідповідною до поміщення через свій напасливий тон. Зате Вам передано, що буде поміщене таке спростовання, що подасть у спокійний та річевий спосіб факти, що опрокидувалиб те, що, на Вашу думку, кривдить Вашого брата. Тепер ми таке письмо від Вас дістали. Та одночасно бачимо, що Ви в тому самому часі вислали попередне „спростовання" до поміщенняв газеті „Громадський Голос" в Ню Йорку. Цей часопис це помістив та ще дозволив собі на заввагу, що це був „негромадський поступок" „Свободи", що вона цього не помістила. Очевидно, що негромадською і не-журналістичною поведінкою є тільки некультурна заввага „Громадського Голосу", але й невідповідним є теж і Ваш поступок, що не ждучи, поки буде полагоджена остаточно справа в „Свободі", ідете з одного боку до другого часопису, і то ще про-большевицького, а з другого боку в тому самому часі посилаєте до „Свободи" — друге „спростовання" до поміщення. Хіба розумієте, що сам факт, що Ви вислали своє перше письмо, щодо якого йшли пертрактації, до іншого часопису, та ще про-большевицького, позбавляє нас можливости дати в „Свободі" місце Вашому другому письмі.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 22. серпня 1945 року помер у 62. році життя

МИХАЙЛО МЕЛЬНИЧЕНКО,

довголітний член Тов. Дарахівщина, від. 275 У. Н. Союзу в Джерзі Сиփі.

Покійний походив зо села Весесниці, повіт Надвірна, Галичина. Полишив у смутку женку Теклю і брата в краю.

Похорон відбудеться в суботу рано зпід числа 79 Sussex St. і української кат. церкви св. Петра й Павла, Green & Sussex Sts. — В. Й. П.!

Заряд від. 275 УНС.

Дня 22. серпня 1945 р. помер у 63. році життя

КОСТЬ ГАЛУШКА,

довголітний член і урядник відділу 133 У. Н. Союзу в Нюарку, Н. Дж.

Покійний вступив до Союзу в 1907 році. Полишив у смутку жінку Юлію, 2 доньки і одного сина, що був ранений в Німеччині й тепер знаходиться в шпиталі. Походив зі села Бабухів, пов. Рогатин.

Похорон відбудеться з Вест Клінтон евеню, Ірвінгтон, Н. Дж., в суботу, 25. серпня, в 2. годині пополудні. — В. Й. П.!

Заряд від. 133 УНС.

ПОДЯКА

Отсим бажаю зложити щиру подяку Урядникам і Членству У. З. Тов. Дністер, відділу 361 У. Н. Союзу, за таку гарну і численну участь у похороні мого мужа ВАСИЛЯ КІТ. Також Головному Урядови У. Н. Союзу за скору виплату посмертного.

Не менше щиру подяку складаю Укр. Жіночій Помочи за їх останну прислугу і вінець та за їх невідступну прихильність, котрі це жіноцтво мені дало в часі мого горя і смутку.

АННА КІТ.

ТАРЗАН, ч. 1234. Дивні забавки.

Як Десія відійшла, д-р Бреекус нагло відложив ніж та підійшов до шафи.

„Я маю дві приємности", він сказав; „одну кидати стрілами. Другу варити отрої".

„Я відкрив смертельну, нову отрую, і це є добра нагода обсервувати її наслідки".

Потім він замочив стрілку в отрую, і кинув її в серце Тарзана.